

کافه خاطره صبا؛ گفت‌وگو با ابراهیم وحیدزاده به مناسبت روز ملی سینما

نگفتم فیلمت خوب است تا پدرم

احمد محمد اسماعیلی
گفت‌وگو

خوش ریتم و موقر و سنگین توانست برای مخاطبان سینما در دهه‌های شصت و هفتاد فیلم‌های ماندگاری مثل تحفه‌ها، مجسمه و عشق فیلم را به یادگار بگذارد. عشق فیلم، معادله، شام عروسی، تاکسی نارنجی و عروسک از جمله دیگر آثار او است. وحیدزاده همچنین تا کنون نمایشنامه‌های تاج، پیاده هفتم، شمعدانی، چشمها، کدام قله کدام اوج، اسیر، جایزه و سیمرغ را روی صحنه برده است. با ابراهیم وحیدزاده به مناسبت ۲۱ شهریور، روز ملی سینما گپ و گفتی داشته و در کوچه تاریخ حدود ۶۰ ساله سینمای او خاطره بازی کرده‌ایم.

اولین خاطره‌ای که از سینما رفتن دارید مربوط به چه دورانی است؟

پدرم در مشهد در دهه سی مغازه گلدوزی داشت و من بچه اول خانواده بودم و همراه او از صبح تا شب در مغازه بودم و شبها برای تفریح کردن به سینما می‌رفت و من را با خودش می‌برد و هر شب فیلم می‌دیدیم و به تدریج عشق من به سینما شکل گرفت. در دوران دبستان بچه‌های همسایه را دور هم جمع می‌کردم و برایشان فیلم تعریف و بازی می‌کردم.

بیشتر فیلمهای کدام کشور را دوست داشتید؟

فیلم آمریکایی و ایرانی را بیشتر دوست داشتم.

اولین فیلمی که مستقل دیدید چه فیلمی بود؟

اولین فیلمی که با پول خودم بلیط خریدم و دیدم فیلم پسر بچه چاپلین بود.

از چه سنی سینما برایتان جدی شد؟

اولش عاشق بازیگری بودم و در سال سوم دبیرستان متوجه شدم در تهران هنرستان هنرپیشگی با حضور (عنایت شببانی و اصغر گرمسیری) افتتاح شده است و از پدرم درخواست کردم من را به این هنرستان بفرستد.

اهل خرید مجلات سینمایی و جمع کردن عکس هنر پیشه‌ها بودید؟

یکی از سالهای آن دوران نصرالله وحدت برای افتتاح فیلمش به مشهد آمده بود و من رفتم مغازه عکاسی‌ای که یکی از عکس‌های وحدت را در ویتربینش زده بود. آن را خریدم و شب بردمش سینمایی که وحدت آمده بود و دادم برایم امضا کند. این عکس امضا شده مثل یک سند افتخار برایم بود و به همه نشان می‌دادم.

بیشتر فیلم‌های کدام کارگردان ایرانی را دنبال می‌کردید؟

آن سالها فیلم‌های ساموئل خاچیکیان تو بورس بود و همیشه فیلمهایش را دنبال می‌کردم.

هنر پیشه مورد علاقه تان چه کسی بود؟

شهین، آرمان و فردین که تازه چهره شده بود. از میان بازیگران خارجی هم گریگوری پک و سوفیالورن را دوست داشتم.

فیلم هندی باز هم بودید؟

با فیلم هندی حال نمی‌کردم.

سینمای مصر چطور؟

سینمای مصر هنر پیشه مطرحی به نام اسماعیل یاسین داشت که کم‌دین محبوبی بود و فیلمهایش را دوست داشتم.

آیا از دوستان در مشهد کسی نامدار شد؟

تئاتری بود به نام «گلشن» که توسط آقای خدیبی اداره می‌شد و بسیار موفق بود.

رشته تحصیلی تان چه بود؟

ریاضی. البته علاقه‌ای نداشتم و اصرار پدرم باعث شد در این رشته تحصیل کنم.

بعد از دیپلم آمدید تهران؟

سال ۱۳۴۲ آمدم منزل عمویم تهران و تصور می‌کردم که هر کسی برود آلمان و بنز بخرد و بیاید ایران بفرود پلدار می‌شود. البته من آلمان رانه برای پول در آوردن بلکه برای رفتن به آمریکا برای تحصیل دوست داشتم. دو ترم رفتم انستیتو گوته و آلمانی خواندم. یکی از همسایگان عمویم که کارمند وزارت فرهنگ و هنر بود و از علاقه من به نصرت کریمی به واسطه بردن جایزه فیلمش از یک جشنواره معتبر خارجی خبر داشت و برایم مایه مباحث بود که کریمی این جایزه را برده بود، به من گفت که کریمی کارمند وزارت فرهنگ و هنر شده و دوست داری بیای او را ببینی؟ با خوشحالی رفتم ایشان را دیدم و موقعی که از علاقه من به سینما خبردار شد گفت قرار است دانشکده هنرهای دراماتیک راه‌اندازی کنیم بیامتحان بده و تحصیل کن و قید آلمان رفتن را زدم و کنکور دادم و قبول شدم.

در اول گفت‌وگو اشاره کردید که به بازیگری علاقه داشتید به چه دلیل در فیلمهای خودتان در آن زمان بازی نکردید؟

در دانشکده کارگردانی خواندم و تمایلی به بازیگری نداشتم. روزی حمید سمندریان به من گفت که اولش می‌خواست بازیگر بشود و موقعی که نمایشنامه را می‌خوانده در ذهنم تصور می‌کنم که باید همه نقش‌ها را خودم بازی کنم. چون نمی‌توانستم همه نقش‌ها را بازی کنم بهتر است فقط کارگردانی کنم و سایرین بیانند بازی کنند. من هم این رویه را دنبال کردم.

دستیاری ملاپور در فیلم «شوهر آهو خانم» برایتان چه دست آوردهایی به همراه داشت؟

یکی دو تا از کارگردان‌های فیلمفارسی مثل نظام فاطمی آمده بودند پشت صحنه و کار من را دیده بودند و صحبت کردند که با آنها کار کنم که شرایط فراهم نشد. آن زمان دستیاری کارگردان یک نفر بود و باید اغلب کارهای تولید را انجام می‌داد.

از هم دوره‌های شما در دانشکده کدامیک آدم‌های معروفی بودند؟

من سال اول ورودی دانشکده بودم و با هوشنگ بهشتی، علی حاتمی، سعید نیک پور، رکن الدین خسروی و محمد علی کشاورز هم‌دوره بودم.

هوشنگ بهشتی سن و سال زیادی در آن سالها داشت؟

یک سری برای اینکه تبه شغلی و حقوقیشان با لیسانس گرفتن بالاتر بیاید می‌آمدند دانشگاه.

عاقبت ساخت تنگسیر چه شد؟

بعد از موافقت چوبک، رفتم خانه‌شان و ابراهیم گلستان هم آنجا بود. چوبک می‌خواست نفر سومی که خبره باشد در جلسه حضور داشته باشد. گلستان یادش آمد که فیلم من را دیده و گفت آن موقع

آیا با فرخ غفاری و ابراهیم گلستان هم رفت و آمدی داشتید؟

بله، کارهایشان را دنبال می‌کردم. در کانون فیلم وزارت فرهنگ و هنر آثار گلستان به نمایش در می‌آمد و او را می‌دیدم. فرخ غفاری هم موقعی که من کارمند تلویزیون شدم معاون رضا قطبی بود و با ایشان ارتباط داشتم. فیلم پایان نامه‌ام را برای دیدن پیش ابراهیم گلستان بردم. همسر گلستان در حوالی دانشکده، موسسه خبریه‌ای را مدیریت می‌کرد و فیلم «چشم‌هایش» را که ساخته بودم از طریق ایشان به دست گلستان رساندم و فیلم را دیدند و تلفن زد که بیا فیلمت را ببر و رفتیم و راجع به فیلم مدتی با ایشان حرف زدیم.

آیا از گلستان نخواستید که در فیلمهایش دستیارش باشد؟

جرات اینکار را نداشتم. در سال ۵۱ کتاب «تنگسیر» چوبک را فیلمنامه کردم و هنوز نادری فیلم تنگسیر را نساخته بود و نسخه فیلم را پهلوی چوبک بردم و از ایشان اجازه ساخت خواستم و گفت سفر امریکا در پیش دارد و فیلمنامه را با خودش برد و گفت خبر می‌دهد. یک سالی گذشت و آمد تهران و رفتم منزلشان و چوبک گفت فیلمنامه خوبی است. بعدش برای اینکه من را محک بزنند. فیلم‌های کوتاهی را که ساخته بودم دید.

فیلمها را در سینمای جوان ساخته بودید؟

نه، در فیلم «شوهر آهو خانم» دستیاری داود ملاپور بودم و دستمزدی برای کارم نگرفتم. موقع ساخت فیلم پایان‌نامه ملاپور به من ۶ حلقه نگاتیو فیلم و دوربین فیلمبرداری داد تا فیلمم را بسازم.

حتما از بچه‌های دانشکده به عنوان بازیگر در فیلمتان استفاده کردید؟

بله، بهمن مفید، ناصر رحمانی نژاد و چند تای دیگر.